

Etická komise ČMPS v roce 2013 vydala první čtyři stanoviska

V roce 2013 se Etická komise sešla pětkrát (4. 3., 22. 4., 24. 6., 19. 9. a 11. 11.). Příští, celkově desáté setkání, plánujeme na 13. 1. 2014.

Etická komise ČMPS se podle Jednacího řádu zabývá stížnostmi, které reagují na chování konkrétního psychologa, a podněty k obecným etickým otázkám psychologické praxe.

Doposud jsme obdrželi devět stížností (vesměs se týkaly role psychologa v opatrovnických sporech) a závěrečné stanovisko navrhli ke čtyřem z nich. Ve třech případech se jednalo o zdvojené stížnosti, podané kromě EK ČMPS také u Etické komise Asociace klinických psychologů. Stížnosti jsme posoudili nezávisle na vyjádření EK AKP, o podobě spolupráce obou etických komisí v současné době jednáme. Zabýváme se také dvěma podněty (k terapii pevným objetím a ke svěřením dítěte do péče), ke třetímu jsme již vydali stanovisko.

Při projednávání stížností uplatňujeme otevřený přístup k informacím a žádáme stěžovatele, aby poskytl souhlas s předáním stížnosti i všech pokladů psychologovi, vůči jehož chování má výhrady. Oslovení psychologové se ke stížnosti obvykle písemně vyjádří. Ve dvou případech odmítli spolupracovat a své stanovisko nám nesdělili. V jednom případě se psycholog osobně účastnil sezení EK, na kterém byla stížnost na jeho chování projednávána.

Anonymizovaná stanoviska EK k jednotlivým stížnostem a podnětům budeme průběžně zveřejňovat ve Zpravodaji a na webových stránkách ČMPS. Naším cílem je podpořit dialog veřejnosti s psychologickou praxí. Věříme, že stížnosti a podněty a jejich zpracování mohou sloužit k rozvoji a prohlubování kvality psychologické profese včetně zvyšování etické citlivosti odborné i laické veřejnosti.

Stanovisko k podnětu

Je absolvent systemického výcviku psychoterapeutem?

Podnětem byl dotaz, zda je v pořádku, když se absolvent systemického výcviku bez dalšího psychologického vzdělání i bez vzdělání v oboru medicíny, resp. psychiatrie, deklaruje jako psychoterapeut. Kontaktovali jsme poskytovatele výcviku a odpověď s jeho souhlasem uveřejňujeme.

„Ani před r. 2007, tím méně poté, v rámci ISZ-MC instituty (dříve ISZ, nyní - za nás - ISZ-MC) nevystavují absolventům oprávnění k výkonu psychoterapie, protože to ze zákona není možné. Nečiníme tak ani v případě akreditovaného 800hodinového komplexního vzdělávání v systemické terapii - CST, CESTOU SYSTEMICKÝCH TERAPIÍ, nýbrž úspěšný absolvent dostane certifikát o absolvování daného vzdělávání (počty hodin teorie, metodiky, sebezkušenosti, praxe a supervize). Je to dílčí kamínek v rámci vzdělávacího systému ČPS pro zdravotnictví, pokud o to absolventi stojí. To je ale jejich věc. S těmito skutečnostmi jsou adepti seznamováni již u přijímacích pohovorů.“
PhDr. Vratislav Strnad.

Stanoviska ke stížnostem

Ve čtyřech zkrácených anonymizovaných verzích závěrečných stanovisek Etické komise, které níže uvádíme, mluvíme o psychologovi, ačkoliv osobou, jejíž chování stížnost popisuje, může být žena.

1. Svěření dítěte do péče: odborná a etická úroveň psychologovy zprávy

Stížnost zpochybňovala především podklady a znění psychologické zprávy, která byla vyhotovena pro odbor sociálních věcí Oddělení péče o rodinu a děti a byla později doručena Okresnímu soudu. Psycholog podle stížnosti dítě, o jehož vztazích k rodičům se vyjadřoval, vůbec neviděl. Psycholog, o něhož ve stížnosti šlo, není členem ČMPS a odmítl stížnost projednávat. EK ČMPS se proto k otázkám, uvedeným ve stížnosti, vyjádřila na základě vlastního vědomí a svědomí.

Otázky zněly: *Je psychologická zpráva v souladu s požadavky na konkrétní vyjádření odborného psychologa? Jaká je její odborná úroveň? Lze označit zprávu za standardní práci a výstup odborníka v oboru psychologie v České republice? Jsou psychologova tvrzení řádně odůvodněná z hlediska standardů odborného psychologického vyjádření? Je možné činit závěry, které činí*

psycholog, bez řádného psychologického vyšetření, bez znalosti dítěte, bez znalosti interakce dítěte s rodičem, bez znalosti prarodičů, k nimž se vyjadřuje?

Etická komise ČMPS mohla otázky ze stížnosti posuzovat pouze v rámci existujících norem a legislativy ČR. Na základě toho musela uznat, že na některé otázky nelze odpovědět, neboť v České republice doposud neexistuje závazný standard, který by upřesňoval, jakým způsobem má psycholog podklady pro soud připravit a co mají obsahovat. Etická komise stěžovatele též informovala, že se v současné době tato situace v psychologické obci diskutuje, což dokládají i odkazy na českou literaturu¹.

Etická komise též potvrdila a připomněla obecné pravidlo, že o jakékoliv osobě se nelze odborně vyjadřovat, nedošlo-li k jejímu vyšetření.

2. Spor v porozvodové péči o děti: výroky psychologa a jeho možné ovlivnění

Stížnost směřovala na nevhodné výroky, které psycholog v průběhu sezení použil, a požadovala prošetření jeho profesní způsobilosti. Psycholog v písemném vyjádření použití uvedených výroků popřel. EK se proto k této části stížnosti nemohla vyjádřit, protože zde stojí tvrzení proti tvrzení. K prošetření profesní způsobilosti psychologa EK uvedla, že příslušné vzdělání se prokazuje vysokoškolským diplomem nebo – v případě klinických psychologů – navíc registrací u Národního centra ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (www.nconzo.cz). Podle stávající legislativy psycholog požadavky profesní způsobilosti splňoval.

Ve stížnosti bylo uvedeno, že psycholog znal manžela klientky a byl touto znalostí ovlivněn. Psycholog ve svém vyjádření potvrdil, že manžela klientky znal, a proto jí nabídl péči jiného psychologa. Tuto nabídku klientka odmítla.

Podle názoru Etické komise ČMPS měl psycholog trvat na tom, aby klientka vyhledala pomoc jiného psychologa. Tím, že převzal klientku do své péče, mohl dát prostor k zavádějícím interpretacím svého jednání (viz článek 1.2 Etického kodexu ČMPS). EK doporučuje, aby v případech, kdy by mohl vzniknout prostor pro zavádějící interpretace, bylo vytvořeno souhlasné prohlášení o rizicích daného kroku a o případných protiopatřeních.

---

¹ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. (2012). *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4., aktualizované vydání. Praha: Grada. Případně *Sborník z konference soudních znalců*, Ostrava 2012.

3. Spor ve věcech opatrovnických: kdo je klient, zpráva pro soud

Psycholog měl být nápomocen při sladění zájmů obou rodičů pečovat o nezletilé děti. Klientce vadily některé výroky psychologa, které byly údajně použity v průběhu sezení. Vyjádření, které psycholog poskytl Okresnímu soudu, pokládala stěžovatelka za nepravdivá, nepodložená a zaujatá.

K výrokům psychologa v průběhu sezení se EK nemohla vyjádřit, stálo zde tvrzení proti tvrzení, psycholog popřel, že by se nevhodně vyjadřoval.

Etická komise ČMPS měla k dispozici vyjádření psychologa pro Okresní soud a psychologův komentář pro EK. Všechny podklady se shodovaly v tom, že ani klientka ani její bývalý manžel nebyli psychologicky vyšetřeni, proto se psycholog měl ve zprávě pro soud zdržet výroků, které se týkaly osobnostních charakteristik klientky.

Oba manželé souhlasili s vyžádáním psychologova stanoviska pro soud. Psycholog se měl vyjadřovat k tomu, jak posuzuje vzájemné vztahy mezi rodiči a mezi rodiči a dětmi. V tomto vyjádření však byla na překážku skutečnost, že psycholog s bývalým manželem klientky spolupracoval individuálně již před společným setkáním. Psycholog ve svém vyjádření potvrdil, že manžel byl v jeho péči dříve, než se začala řešit péče o děti. Klientka podle vyjádření psychologa o této situaci věděla. Podle názoru Etické komise ČMPS neměl psycholog vyhovět návrhu sociální pracovníce a bývalého manžela, aby s klientkou a jejím bývalým manželem řešil otázky týkající se péče o děti. Vzhledem k tomu, že předtím psycholog spolupracoval s bývalým manželem jako jednotlivou osobou, a při spolupráci s párem došlo ke změně pracovního společenství a uspořádání, měl psycholog bývalému manželskému páru doporučit, aby si pro řešení otázek péče o děti vyhledali jiného odborníka, a informovat o tom soud. Tím, že psycholog převzal do péče oba, mohl dát prostor k zavádějícím interpretacím svého jednání (viz článek 1.2 Etického kodexu ČMPS).

4. Spor ve věcech opatrovnických: kdo je klient, zpráva pro soud

Stěžovatel (otec) se na základě podnětu opatrovnického soudu rozhodl spolupracovat s psychologem, který měl v péči také jeho nezletilé dítě a matku dítěte. Otec žádal střídavou výchovu, matka pokračování v její výhradní péči. Oba rodiče podepsali před OSPOD souhlas se spoluprací s daným psychologem.

Stěžovatel byl nespokojen s tím, že mu, dle jeho tvrzení, nebyl psychologem na začátku prvního sezení jasně sdělen účel a cíl terapie, výška plateb a dohoda ohledně mlčenlivosti odborníka. Vadilo mu, že psycholog nepožádal rodiče o zbavení mlčenlivosti, poslal zprávu OSPODu, a ta byla následně využita k rozhodování opatrovnického soudu ve věci péče o dítě. Stěžovatel dále

napadl, že zpráva psychologa neobsahovala datum, neuváděla použité diagnostické metody, uváděla osoby, které nebyly sezení s psychologem přítomny, uváděla osobní domněnky psychologa apod. Soud pak prý na základě této zprávy rozhodl ve stěžovatelův neprospěch.

Psycholog ve vyjádření pro Etickou komisi mj. uvedl, že klienti za ním byli poslání opatrovnickým soudem, jako klientka se na něj obrátila matka dítěte a s ní cíle práce s rodinou i finanční otázku jasně vymezil. Otázku mlčenlivosti psycholog znovu neřešil, neboť vycházel ze souhlasu se spoluprací, který rodiče podepsali před OSPOD. Psycholog připustil, že přesné datum by mělo být i součástí samotné zprávy. Dále argumentoval, že pro tento účel není třeba přesně sdělovat seznam diagnostických metod a jejich přesné výstupy, ale srozumitelně sdělit a odůvodnit odborné názory. Uvedl, že při svém stanovisku ohledně nevhodnosti střídavé péče se rozhodoval zejména v zájmu dítěte, které bylo psychosociálně vyžralé a na věc vyjadřovalo vlastní názor.

Na základě této stížnosti Etická komise ČMPS pro zlepšení psychologické praxe doporučila uzavírat se všemi zúčastněnými písemnou dohodu a podepisovat informovaný souhlas ohledně služeb psychologa, účelu, cílů, financování a výstupů. V daném případě se jednalo o komplikovanou třístrannou dohodu, kdy klientem psychologa je na jedné straně OSPOD, potažmo opatrovnický soud, a na druhé straně jsou klienty jednotliví účastníci rodinné terapie. Pokud není situace zpřehledněna písemně, může to ztěžovat orientaci zúčastněných. Klientovi má být jasno, k čemu se zavazuje, a též, komu psycholog zodpovídá za svou činnost a co z této činnosti vyplývá.

Závěr

Otázky nad způsobilostí psychologa v rámci rozvodových a opatrovnických sporů jsou v tuto chvíli mezi stížnostmi Etické komise zastoupeny nejčastěji. Vytvoření závazných standardů pro psychologické posuzování a tvorbu zpráv by napomohlo psychologické praxi, pověsti psychologů a zvýšilo by důvěru veřejnosti.

Za Etickou komisi ČMPS: Bohumila Baštecká, Martina Hřebíčková, Alena Kobicová, Pavel Michálek, Jana Procházková, Michal Šafář a Štěpán Vymětal

Prosinec 2013